KRÓNIKA

KIÁLLÍTÁS ÉS FILM A RIGÓMEZEI CSATA ÉVFORDULÓJÁRA – A rigómezei csata 600. évfordulója alkalmából a belgrádi Néprajzi Múzeum rendhagyó multimediális projektumot készített. A június 22-ei kiállításmegnyitón olyan jeles jugoszláv költők és fiatal alkotók verseit adták elő a színészek, akiknek munkái a rigómezei ütközet ihletésében keletkeztek, és a történelmi eseményről szóló prózai szövegeket is tolmácsoltak. A rendezvény résztvevői egyházi zenét is hallgathattak, a Belgrádi Televízió második csatornájának munkatársai pedig bemutatták a rigómezei csata témájára készült tárlat anyagát, amely naiv festők, amatőr képzőművészek és akadémiai művészek alkotásai mellett népi hímzéseket és más népművészeti alkotásokat is felölel, melyek a XIX. század második felétől századunk hetvenes éveiig keletkeztek. A rendhagyó kiállításmegnyitón Jovan Hristić és Slobodan Novaković *Boj* (Csata) című filmjét is bemutatták.

A belgrádi Száva Központ nagytermében megtartották Zdravko Šotra *A rigómezei csata* című filmjének ősbemutatóját. A történelmi film Ljubomir Simović forgatókönyve alapján a Belgrádi Televízió, a Feniks-film és a Centarfilm koprodukciójában készült. A főbb szerepeket Miloš Žutić (Lazar fejedelem), Žarko Laušević (Miloš Obilić), Gorica Popović (Milica fejedelemasszony) és Ljuba Tadić (Murád) tolmácsolta.

„Hálátlan rendezői feladat filmet készíteni a régmúlt idők eseményéről, ha azon túlmenően, hogy megtörtént, nincsenek hiteles történelmi adatok, ugyanakkor az idők folyamán legendává színesedett és a népköltészet éltette mítosz nemzedékről nemzedékre szállva az évszázadok során olyan mélyen bevésődött a társadalmi tudatba, hogy ma is mindenki magában hordozza a képzeletében és még inkább az érzelmeiben a maga filmjét. Izgalmas, de nem kevésbé hálátlan feladat (sokszor bebizonyosodott már) színdarab nyomán rendezni filmet. Zdravko Šotra a rigómezei csata 600. évfordulójára alkotott produkciójában erre vállalkozott: a történelmi témát Ljubomir Simović színműve nyomán dolgozta fel. (...) Šotra produkciójában nagyon kevés a természetes párbeszéd. A színészek gondolatilag elmélyült, egymást kiegészítő vagy egymással vitázó monológokat mondanak. Mindez inkább értelmiségi beszélgetésre emlékeztet, mint filmszövegre. A rigómezei csata az ütközet jeleneteit leszámítva fényképezett színház. A csata mozgalmas, látványos, noha észrevehető, hogy a produkció költségvetése a körülményekhez mért volt. (...) Ez a film végső soron mégiscsak az ünnepi megemlékezésre készült, s ilyen értelemben bizonyára betölti kulturális feladatát. Ehhez és a film értékéhez nagymértékben hozzájárultak a színészek és Radoslav Vladić operatőr is, aki kiváló felvételeivel gazdagította a látványt" – írta a filmről Ládi István, a *Magyar Szó* filmkritikusa.

DUBROVNIKI NYÁRI JÁTÉKOK – Negyvenedik alkalommal rendezték meg július és augusztus folyamán Dubrovnikban a nyári játékokat. Tizennégy színhelyen mintegy hetven előadás, zenei rendezvény, színdarab és népitánc-összeállítás került műsorra. Az előadások közül Verdi Rekviemje, és *Attila* című operája emelhető ki, amelyet a Belgrádi Opera mutatott be, de fellépett még a Bécsi Fiúkórus, a Leningrádi Filharmónia a Csajkovszkij Trió

és a Zágrábi Szólisták együttes. A londoni National Theatar több alkalommal színre vitte Shakespeare *Hamletjét*, s nagy figyelmet keltett Marin Držić *Dundo Maroje* című műve Paolo Magelli rendezésében, valamint Đelo Jusić azonos című musicalje is. A Dubrovniki Nyári Játékok augusztus 25-én a zenei fesztiválok európai egyesületének teszteletére megtartott hangversennyel zárulnak.

BITEF – Alakul a BITEF műsora, a tervek szerint kilenc társulat tizenegy előadással fog szerepelni a belgrádi nemzetközi színházi fesztiválon. Meghívást kapott a Moszkvai Ifjúsági Színház (Bulgakov: *Kutyaszív*, Dosztojevszkij: *Feljegyzések a holtak házából*), a budapesti Katona József Színház (Gogol: *A revizor*), a mülheimi Theater an der Ruhr (Handke: *Kaspar*, Euripidész: *Bacchánsnők*), továbbá a pekingi Opera, New Yorkból a Swedenborg angyalai, valamint Lublinból Nedvességtartalom/Herbárium című produkció.

A jugoszláv előadások közül meghívták a Slovensko Mladinsko Gledališče *Seherezádé* (Ivo Svetina) c. operáját és a belgrádi Jugoszláv Drámai Színház *Madárlesen* című, Arisztophanész *Madarak* c. drámája alapján készült projektumát. Meghívást kapott még egy kelet-, egy nyugatnémet és egy olasz színház.

TANYASZÍNHÁZ '89 – Az augusztus elején induló Tanyaszínház idei műsorában az újvidéki színművészeti akadémia másodéves hallgatóinak előadás – Plautus: *Amphitruo* – szerepel. Rendező Soltis Lajos. Szereplők: Káló Béla, Szőke Zoltán, Szántó Valéria, Brücker István, Tóth León és Erdélyi Hermina. Zenei munkatárs Bakos Árpád.

AZ AIOWA SIKERE – A zentai Ifjúsági Művelődési Központ AIOWA csoportjának *Harmat* című előadása nyerte a belgrádi kis és kísérleti színházak (BRAMS) 24. szemléjét. A zsűri indoklása szerint a csoport műhelymunkájáért, a fesztivál szellemében történő következetes kísérletéért érdemelte ki ezt az elismerést. Az AIOWA ezt az országos díjat a tartományi és köztársasági szemlék után elért sikere után kapta. A csoport tagjai: Bakota Róbert, Csüllög Szilvia, Francia Gyula, Karácsonyi Attila, Keszég László, Kocsis Tamás, Mezei Szilárd, Molnár V. Zoltán, Péter Ferenc, Szabó Béla, Takács Katalin, Urbán András, Vicei Zsolt, Szabó Palócz Attila.

SZÍNHÁZI ÉVKÖNYVEK – Megjelent a Sterija Játékok kiadásában *A jugoszláv színházak évkönyve* című kiadvány és a Vajdasági Színházi Múzeum meg a Vajdasági Színházak Közösségének kiadásában a tartomány színházainak évkönyve. Mindkét kiadvány az 1987–88. évad dokumentumait tartalmazza. – A szép, ízléses kiállítású könyv tartalmazza az ország minden színházának, fesztiváljának műsorát, valamint a színházzal kapcsolatos intézmények – főiskolák, múzeumok, közösségek – munkájának adatait. A különféle táblázatokból kiderül például, hogy a szezonban legtöbb előadott mű szerzője Aleksandar Popović (12), őt követi Nušić (10), majd Fadil Hadžić (9), Krleža (8), Ivo Brešan (6), Dušan Kovačevićtól és Goran Sztefanovszkitól pedig 5–5 darab szerepelt az évad műsorán. Némileg másként alakult az a táblázat, amely egy szerző művei színpadra állításait tartalmazza, itt Nušić a listavezető, kinek műveit 22 színházban adták elő. A további sorrend: Dušan Kovačević (21), Ivo Brešan (19), Aleksandar Popović (15), Fadil Hadžić (14), Krleža (8), Goran Sztefanovszki (7). Hasonló táblázatok készültek a külföldi művek vonatkozásában is. Legtöbb darabját Feydeaunak és Shakespeare-nek játszották (11), őket követi Mrožek és Molière (6), Brechttől és Csehovtól 4–4, Büchnertől, Bulgakovtól, Haveltól, Gogoltól, Goldonitól 3–3 darabot adtak elő. A külföldi szerzők esetében a másik táblázatot, amely egy író műveinek színpadra állításait tartalmazza, ugyancsak egyforma számmal (14) Shakespeare és Feydeau vezeti, majd Gogol és Molière következik egyenként 8, utánuk pedig Mrožek 7 megjelenítéssel. Az egyes művek előfordulásának gyakoriságát mutató táblázat szerint a legtöbbször, négyszer-négyszer a *Bolha a fülbe*, *A revizor*, *a Jó éjt, anya* s két gyermekdarab rendezésére vállalkoztak. Sorrendben 13. Örkény István *Tóték* című műve három helyen történt színpadra állítással. – A sorozat immár ötödik kötete, amely az előzőekhez hasonló pontossággal készült mutatós kivitelben, hasznos és tanulságos mindenki számára, akit érdekel a színház, a jugoszláv színjátszás alakulása, sorsa. – A vajdasági színházak évkönyve immár 22. kötetéhez érkezett, s tartalma némileg módosult az előbbiekhez képest. Amellett, hogy színházankét haladva most is közli az évad legfontosabb adatait (társulat, műsor, nézőszám, kritikák és egyéb írások bibliográfiája), s külön rovatban emlékezik meg a vajdasági színházi élet halottjairól, vezető helyen teszi közzé annak a tanácskozásnak az anyagát, amelyet a multimediális színház témájára tartottak. A táblázatok közül különösen az tanulságos, amely a színházak látogatottságára utal. Ebből

megtudható többek között, hogy az Újvidéki Színház 95 helyben tartott előadásának 9366, a Szabadkai Népszínház helyben rendezett 154 előadásának pedig 13 347 nézője volt. A szerb színház újvidéki előadásait (172) 38 085 néző látta. – Az évkönyv megjelenését követően küldte meg a múzeum a színházi szakembereknek azt a körlevelet, amely a vajdasági színházak helyzetéről szervezendő őszi tanácskozásra szólít fel, s melynek az anyaga a jövőre megjelenő évkönyv Aktuális témák című bevezető rovatában lát majd napvilágot.

KÉNYSZERIGAZGATÁS AZ ÚJVIDÉKI SZERB NEMZETI SZÍNHÁZBAN – Az újvidéki városi képviselő-testület tanácsai megszavazták, hogy egy héttagú ideiglenes ügyviteli szerv irányításával bevezetik a kényszerigazgatást a legrégibb szerb nyelvű színházban. A kényszerigazgatással felhatalmazott szerv tagjai: Ljubiša Ristić rendező (elnök), Rade Šerbedžija színész (a drámatársulat igazgatója), Oskar Danon zeneszerző (az opera művészeti igazgatója), Nada Kokotović koreográfus (a balett vezetője), Slobodan Beljanski ügyvéd (a közös- és jogi szolgálat igazgatója), Josip Šušnjar közgazdász (pénzügyi és marketingigazgató) és Mileva Marodić építészmérnök (a műszak igazgatója). – Ljubiša Ristić, aki a szabadkai színház igazgatója is, mindkét város társulatának élén fog tevékenykedni, Újvidéken teljes, Szabadkán pedig félállásban, s azt ígéri, hogy egy év alatt piacorientáltsággal rendezik a Szerb Nemzeti Színház pénzügyi gondjait, hogy a színház műsorával visszaszerzi helyét a vezető jugoszláv színházak között s hogy a legismertebb jugoszláv színészeket szerződteti annak érdekében, hogy a válságban levő színház elfoglalja méltó helyét a jugoszláv színházi térben. A kényszerigazgatás egy évre szól, utána országos pályázatot hirdetnek a vezető munkahelyek betöltésére.

THEATRIO – Június első napjaiban tartották meg Zalaegerszegen három város, Ljubljana, Graz és Zalaegerszeg színházainak első találkozóját, azzal a céllal, hogy elősegítsék a „sajátos középeurópaiság tudatos vállalásának folyamatá"-t. Az évente más-más városban megtartandó vándortalálkozók célja nem a versengés, hanem egymás, az azonos térben élők közös dolgainak megismerése és a színházi szakma időszerű kérdéseinek megbeszélése. Mindhárom társulat két-két előadást tartott a Theatrio idején. Színre került Drago Jančar *Klement bukása* és Žarko Petan *Dachaui per* a ljubljanai, Franca Rame–Dario Fo *Nyolcvannál kezdődik az élet* és Molière *Dandin György* a grazi, valamint Victor Hugo–Tömöry Péter–Kemény Gábor *A Notre Dame-i toronyőr* s Thomas Mann *Mario és a varázsló* c. műve a helybeli színház művészeinek előadásában.

A háromnapos találkozó keretében, amelyen írók, rendezők, igazgatók, kritikusok, színészek vettek részt, a Vereinigte Dühnen, a Mestno gledališče és a Hevesi Sándor Színház előadásai mellett megrendezték a három színház legismertebb szcenikusainak és jelmeztervezőinek kiállítását, s tanácskoztak a drámairodalom aktuális kérdéseiről.